

Saska Kępa (architecture)

---

1. PGE National Stadium

The facility was built to prepare for the Euro 2012 Football Championship to replace the Dziesięciolecia Stadium, constructed here after the Second World War. The massive structure has completely changed the landscape in this part of the city. Its spire rises 100 meters above the football field below. The folding roof's structure is mounted on sloping steel columns set around the stadium's perimeter. In their backdrop lies the openwork metal-mesh facade. Intertwining stripes make the building resemble a wicker basket, with colors alluding to the white-red Polish flag. Along with these local references, the stadium's architecture maintains a neutral global aesthetic informed by technology and functionality. Beneath the stands are exhibition and conference areas, offices and garages. Sports events and concerts are held here.

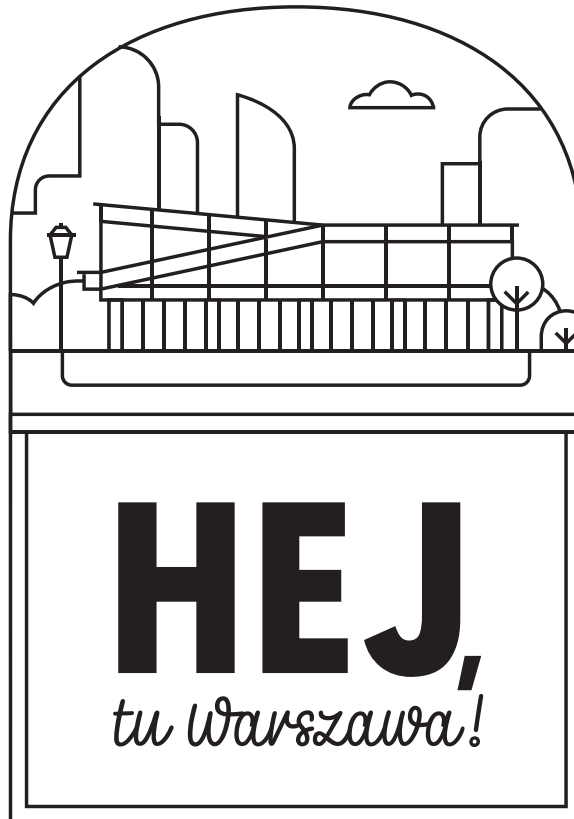
Fr. J. Poniatowski Ave. 1

---

2. Dziesięciolecia Stadium remnants

The original stadium opened in 1955 during the World Youth and Students Festival, named to commemorate the People's Republic of Poland's tenth anniversary. Its grandstands, strewn with earth and rubble and seeded outside with grass, gently transitioned into the park around the stadium, blending the arena into the green Vistula Valley landscape, with its immense scale could only be felt from within. From 1989 to 2008, the decrepit stadium was home to Jarmark Europa, Europe's largest open-air market. The new National Stadium was then built in its place, incorporating remnants to commemorate its predecessor incorporated: Adam Roman's Relay Race sculpture and the entry frames. The pavilion originally housing locker rooms and offices is also preserved, decorated with a ceramic frieze.

Fr. J. Poniatowski Ave. 1

This is a well-loved part of Warsaw. You'll find wonderful examples of prewar modernist architecture here and one of the capital's most beautiful parks. Walking the narrow streets is a great pleasure - you can forget the hustle and bustle of the city, slow down a bit and breathe easy. Join us for an architecture tour!

---

3. Plon, Jerzy Jarnuszkiewicz (1946)

During postwar modernization of the stadium's surroundings, most fences were removed to create a single accessible public space with terraces, walls and benches, bountiful with greenery and without barriers, rich with artistic sculptures. Many of those sculptures have been removed or stolen or have simply fallen apart. Only Plon by Jerzy Jarnuszkiewicz, whose works include the sculptural decor by the Castle Square escalator, has remained, registered on the monuments list in 2011 and renovated, thanks in part to fundraising by residents.

Zwycięzców St. 11

---

4. PROM Kultury in Saska Kępa

Situated on a triangular plot between Brukselska and Wersalska Streets, this building was designed with references to local architectural traditions yet it's contemporary. On the roof is a terrace of an interesting design with an amphitheater from which one enjoys the view over the Saska Kępa rooftops. In 2016, it received the local Lachert and Szanajca architecture award.

Brukselska St. 23

---

5. YMCA Rowing Club

A lesser-known early work by the architects of Warsaw's railroad stations: Arseniusz Romanowicz and Piotr Szymaniak. From 1947 to 1948, the Polish branch of the YMCA built a modern rowing club with financial assistance from that organization's US headquarters, which even donated materials. The pavilion's architecture also indicates American ties - it resembles Frank Lloyd Wright's sprawling villa designs (often called prairie houses). Despite alterations (to insulate and partially change the facade's color scheme, and removing an external spiral staircase), the building still impresses, due in particular to the beautiful layout of the masses with an extensive terrace and cascading stairs leading to the first-floor loggia. Under the terrace on the ground floor are hangars for boats (called sculls or shells), which run the risk of flooding when the Vistula's waters are high.

Wał Miedzeszyński 397

---

6. Rhythm, Henryk Kuna (1929)

This sculpture's first version, made of white marble, adorned the Polish pavilion's courtyard in Paris in 1925 at the Exhibition of Decorative Arts and Design. It epitomized the art deco style: using the language of modern art sparingly, looking

also to antiquity and to national tradition, cultivating traditional craftsmanship and noble materials. Not surprisingly, the sculpture gave the name to an entire art movement: the "Rhythm" Association of Polish Artists. Which brought together the creators of what is termed Polish decorative art.: a native variation on art deco that gained acclaim at the Polish pavilion in Paris then set the tone for years to come in official art here.

Ignacy Paderewski Skaryszewski Park

7.

The chapel, Janusz Alchimowicz (1937)

Now near an artificial waterfall, the chapel was made for the Art and Technology World Exhibition in Paris in 1937. There it stood in on the approach leading to the Polish pavilion, against a trellis with a design recalling folk cut-outs. Inside was a Podhale-region image of the Virgin Mary, painted on glass. Made of whitewashed concrete, the chapel referred to the trend towards regionalism that then prevailed throughout Europe. Its iron cross was added later to crown it. During the Second World War, the chapel's interior was used by the Polish underground as a contact drop.

Ignacy Paderewski Skaryszewski Park

8.

Dancer, Stanislaw Jackowski (1927)

The sculpture is 165 cm tall, but despite its apparent lightness weighs about 235 kg (5.4 ft, over 500 lb). In a plaster version it was first shown at Zachęta in 1920, and seven years later the bronze cast was unveiled as the first sculpture in Skaryszewski Park by Warsaw's mayor. The artist, Stanislaw Jackowski, an adherent of art nouveau, made other sculptures for Warsaw, including "The Boy with an Alligator", which we can still admire in Dąbrowski Square.

Ignacy Paderewski Skaryszewski Park

9. Bathing, Olga Niewska (1929)

Olga Niewska was a popular artist making portrait and sports sculpture in the interwar period. Niewska represented Poland at world exhibitions and Olympic art competitions. For *Bathing*, she remained in the fashionable convention of art deco, and was awarded the Warsaw City Prize in 1928. A year later, this sculpture was placed in Skaryszewski Park. In 1997, thieves tried to saw the sculpture from its pedestal, damaging its left foot.

Ignacy Paderewski Skaryszewski Park

Text based on *Ilustrowany atlas architektury Saskiej Kępy*; publisher: Centrum Architektury; authors: Grzegorz Piątek, Jarosław Trybuś; selection: Kajetan Korszeń; adaptation: Bogna Świątkowska.

FAJNA WARSZAWA - consists of 15 maps inviting you to discover Warsaw: alternative places of art and culture, park spaces, banks of the Vistula River, architecture, outdoor gyms and skate parks.

Realization: Bęc Zmiana Foundation in cooperation with the Museum of Warsaw, the Museum of Wola and the Praga Museum, the Puszka Foundation, the Centrum Architektury Foundation and the National Institute of Architecture and Urban Planning.

Project financed by the City of Warsaw.

*Online
Map:*

Саська Кемпа (архітектура)

1. Національний стадіон PGE

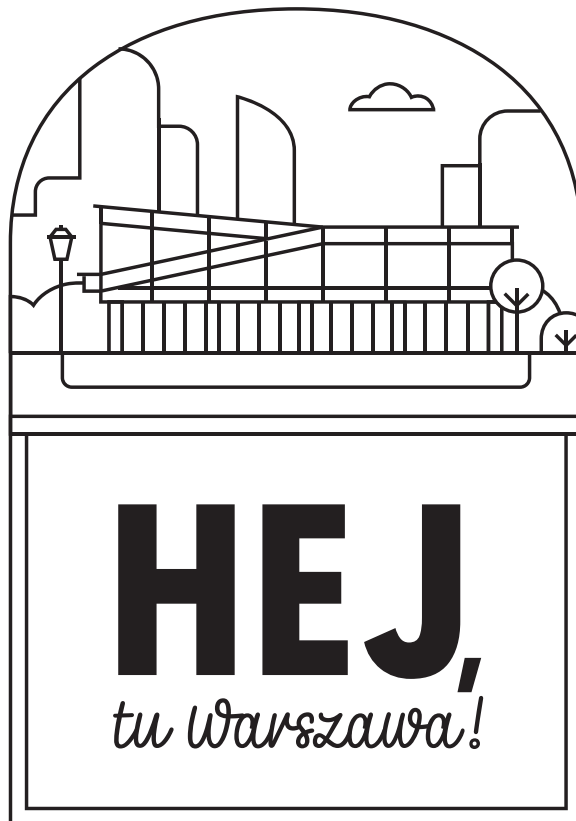
Об'єкт зведено в западині стадіону Десятиліття, збудованого тут після Другої світової війни в межах підготовки до чемпіонату Європи з футболу «Євро-2012». Масивна споруда повністю змінила ландшафт цієї частини міста. Верхівка його шпиль зіймається на 100 метрів над землею. Конструкцію складаного даху несе ряд похилих сталевих колон, що проходять по зовнішньому периметру стадіону. На другому плані видніється ажурний фасад з металевої сітки. Смуги, що переплітаються, мають на меті зробити будівлю схожою на плетений кошик, а кольори символізують польський прапор. Окрім цих відсилок до локальності, архітектура стадіону витримана в нейтральній, глобальній естетиці, яку диктують технологія та функція. Під трибунами приховані приміщення для проведення виставок та конференцій, офіси та гаражі. Тут відбуваються спортивні заходи та концерти.

Алея князя Юзефа Понятовського 1

2. Реліквії стадіону Десятиліття

Стадіон було відкрито у 1955 році під час проведення Всесвітнього фестивалю молоді та студентів, а його назва приурочена до десятиріччя утворення Польської Народної Республіки. Трибуни, засипані землею та щебенем і вкриті травою ззовні, плавно переходили в навколишній парк, завдяки чому арена вписалася в зелений ландшафт долини Вісли, а її величезні масштаби відчувалися лише зсередини. З 1989 по 2008 рік на занепадому стадіоні працював найбільший на європейському континенті ринок Ярмарок Європа. Згодом на його місці був побудований Національний стадіон, в який були включені реліквії, що нагадують про його попередника: скульптура «Естафета» Адама Романа та обрамлення входів. Також зберігся павільйон, в якому спочатку розміщувалися роздягальні та кабінети, прикрашений керамічним фризом.

Алея князя Юзефа Понятовського 1

Це один з найулюбленіших районів Варшави. Тут ти можеш побачити чудові зразки довоєнної модерністської архітектури та один з найкрасивіших столичних парків. Прогулянки вузькими вуличками приносять величезне задоволення - можна забути про міську метушню, трохи сповільнитися, перевести подих. Запрошуємо на архітектурну екскурсію!

3. Жнива, Єжи Ярнушкевич (1946)

Під час післявоєнної модернізації більшість огорожень було усунуто, щоб створити єдиний, доступний громадський простір з терасами, мурами та лавочками, повний зелені, вільний від бар'єрів та доповнений художньою скульптурою. Багато скульптур з тих пір були вилучені або вкрадені, або просто розвалилися. Вціліли лише «Жнива» Єжего Ярнушкевича - автора, серед іншого, скульптурного оздоблення ескалатора на Замковій площі, внесена у 2011 році до реєстру історичних пам'яток і відреставрована, в тому числі завдяки збору коштів серед місцевих мешканців.

вул. Звиченцув 11

4. Басейни варшавських центрів дозвілля

Побудовані на початку 70-х років ХХ століття, відображають тогочасну архітектурну моду. Зигзагоподібний мотив бетонного навісу, що тягнеться вздовж Валу Медзешинського, сьогодні є єдиним видимим слідом величч збудованого на річці комплексу басейнів. Варто прогулятися вздовж Вісли у південному напрямку, щоб побачити минуле і сьогодення інфраструктури відпочинку міста, відкрити для себе чарівні дикі пляжі, заховані в зелені. Це також чудовий маршрут для велосипедних прогулянок.

Вал Медзешинський

5. Пором культури Саська Кемпа

Будівля, розташована на трикутній ділянці між вулицями Брюссельська та Версальська, була спроектована з урахуванням місцевих архітектурних традицій, але в той же час сучасно. На даху розташована цікаво спроектована тераса з амфітеатром, з якої можна помилуватися краєвидом на дахи Саської Кемпи. У 2016 році будівля отримала місцеву архітектурну премію ім. Лахерта і Шанайци.

вул. Брюссельська 23

6. Центр веслування YMCA

Менш відома рання робота архітекторів варшавських вокзалів Арсеніуша Романовича та Пьотра Шиманяка. У 1947-48 роках польське відділення YMCA (Young Men's Christian Association) побудувало сучасний веслувальний клуб, скориставшись фінансовою допомогою, отриманою від американського центрального офісу, і навіть подарованими матеріалами. Архітектура павільйону також натякає на зв'язки з Америкою - вона нагадує розлогі вілли проекту Френка

Ллойда Райта (так звані прерійні будинки). Незважаючи на зміни (утеплення та часткова зміна кольору фасаду, демонтаж гвинтових зовнішніх сходів), будівля все ще вражає, особливо завдяки гарному плануванню з великою терасою та каскадом сходів, що ведуть до лоджії на першому поверсі. У цокольному поверсі, під терасою, розташовані ангари для човнів, які можуть бути затоплені у разі повені.

Вал Медзешинський 397

7. Ритм, Генрик Куна (1929)

Перший варіант скульптури, виконаний з білого мармуру, прикрашав подвір'я польського павільйону на Виставці декоративного мистецтва і дизайну 1925 року в Парижі. Вона уособлювала стиль ар-деко: обережно використовуючи мову сучасного мистецтва, не дивно, що ця скульптура дала назву цілій мистецькій течії - Асоціації польських художників «Ритм». Вона об'єднала творців так званого польського декоративного мистецтва - вітчизняного різновиду ар-деко, який приніс успіх польському павільйону в Парижі та задав тон офіційному мистецтву на багато років вперед. водночас звертаючись до античності та національної традиції, культивуючи традиційні ремесла та благородні матеріали.

Парк Скарішевський
ім. Ігнація Падеревського

8. Капличка, Януш Альхімович (1937)

Капличка, що стоїть неподалік штучного водоспаду, виконана до Всесвітньої виставки мистецтва і техніки в Парижі в 1937 році. Розташована на алеї, що веде до польського павільйону, на тлі решітки, конструкція якої нагадує народні витинанки. В середині знаходився підгалянський образ Богородиці, намальований на склі. Виконана з побіленого бетону, капличка була відсилкою до пануючої в той час у всій Європі моди на регіоналізм. Заліз-

ний хрест, що увінчує каплицю, був доданий вторинно. Під час Другої світової війни її інтер'єр використовували учасники руху Опору як контактну скриньку.

Парк Скарішевський
ім. Ігнація Падеревського

9. Танцівниця, Станіслав Яцковський (1927)

Скульптура має висоту 165 см, але попри уявну легкість важить цілих 235 кг. Вперше вона була показана у гіпсовому варіанті на виставці в галереї «Захента» у 1920 році, а бронзова копія була представлена сім років по тому, як перша скульптура в парку Скарішевського тодішнім мером Варшави. Митець Станіслав Яцковський, представник стилю модерн, створив для Варшави й інші скульптури, зокрема «Хлопчика з алігатором», яким досі можна помилуватися на площі Домбровського.

Парк Скарішевський
ім. Ігнація Падеревського

10. Купальниця, Ольга Невська (1929)

Ольга Невська була популярною авторкою портретної та спортивної скульптури у міжвоєнний період. Представляла Польщу на світових виставках та на олімпійських мистецьких конкурсах. У 1928 році за роботу «Купальниця», витриману в модному стилі ар-деко, вона отримала нагороду столичного міста Варшава. Через рік скульптура була встановлена в парку Скарішевського. У 1997 році злодії намагалися спилити скульптуру з постаменту, пошкодивши їй ліву ногу.

Парк Скарішевський
ім. Ігнація Падеревського

Текст підготовлено на основі публікації Ілюстрований атлас архітектури Саської Кемпи, видавництво: Центр Архітектури. Автори: Гжегож Пьонтек, Ярослав Трибуш. Вибір: Каєтан Коршень. Адаптація: Богна Свьонтковська

FAJNA WARSZAWA - це 12 карт, які запрошують молодих мешканців відкрити для себе Варшаву: альтернативні місця мистецтва та культури, паркові зони, береги річки Вісли, архітектура, вуличні спортивні тренажери та скейт-парки.

Реалізація: Музей Варшави, Музей Воли та Музей Праги у співпраці з Фондом Węc Zmiana, Фондом Puszka, Фондом Центр Архітектури та Національним Інститутом Архітектури та Урбаністики.

Проект фінансується містом Варшава

Мана
онлайн:

Saska Kępa (architektura)

1. Stadion PGE Narodowy

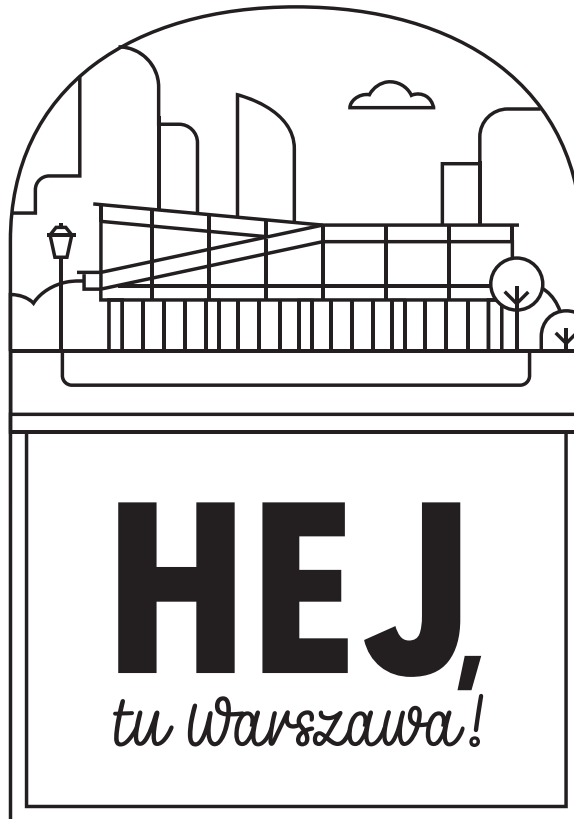
Obiekt powstał w ramach przygotowań do Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej Euro 2012 w miejscu wybudowanego tu po II wojnie światowej Stadionu Dziesięciolecia. Masywna budowla całkowicie zmieniła krajobraz tej części miasta. Czubek jej iglicy wznosi się 100 metrów ponad murawę. Konstrukcja składanego dachu wzniesiona jest na pochylonych stalowych słupach, biegnących po zewnętrznym obwodzie stadionu. W drugim planie widać ażurową elewację z metalowej siatki. Przeplatające się pasy mają upodobić budynek do wiklinowego kosza, a kolory nawiązują do polskiej flagi. Poza tymi nawiązaniem do lokalności architektura stadionu utrzymana jest w neutralnej, globalnej estetyce, podyktowanej przez technologię i funkcję. Pod trybunami ukryte są powierzchnie wystawowe, konferencyjne, biura i garaże. Tu odbywają się wydarzenia sportowe i koncerty.

Aleja ks. J. Poniatowskiego 1

2. Relikty Stadionu Dziesięciolecia

Stadion otwarto w 1955 roku podczas Światowego Festiwalu Młodzieży i Studentów, a jego nazwa upamiętniała dziesięciolecie Polski Ludowej. Trybuny, usypane z ziemi i gruzu, od zewnętrznej strony obsiane trawą, łagodnie przechodziły w otaczający stadion park, co sprawiało, że arena wtapiała się w zielony krajobraz doliny Wisły, a jej ogromna skala była odczuwalna tylko od wewnątrz. W latach 1989-2008 na podupadłym stadionie działał Jarmark Europa - największe targowisko na kontynencie europejskim. Na jego miejscu zbudowano następnie Stadion Narodowy, w który wkomponowano relikty upamiętniające poprzednika: rzeźbę Sztafeta Adama Romana oraz oprawę wejść. Zachował się też pawilon mieszczący pierwotnie szatnie i biura, udekorowany ceramicznym fryzem.

Aleja ks. J. Poniatowskiego 1

To bardzo lubiana część Warszawy. Znajdziesz tu wspaniałe przykłady przedwojennej architektury modernistycznej i jeden z najpiękniejszych parków stolicy. Spacery wąskimi uliczkami są ogromną przyjemnością - można tam zapomnieć o zgiełku miasta, trochę zwolnić tempo, nabrać oddechu. Zapraszamy na wycieczkę architektoniczną!

3. Plon, Jerzy Jarnuszkiewicz (1946)

Podczas powojennej modernizacji otoczenia budynku usunięto większość ogrodzeń, by stworzyć jedną, dostępną przestrzeń publiczną z tarasami, murkami i ławkami, pełną zieleni, pozbawioną barier, wzbogaconą artystycznymi rzeźbami. Wiele rzeźb zostało od tamtego czasu usuniętych albo ukradzionych lub po prostu się rozpadło. Przetrwiał jedynie Plon Jerzego Jarnuszkiewicza - autora m.in. dekoracji rzeźbiarskiej schodów ruchomych przy placu Zamkowym - wpisany w 2011 roku do rejestru zabytków i wyremontowany, między innymi dzięki zbiórce pieniędzy wśród mieszkańców.

ul. Zwycięzców 11

4. Prom Kultury Saska Kępa

Budynek położony na trójkątnej działce między ulicami Brukselską i Wersalską został zaprojektowany z nawiązaniem do lokalnej tradycji architektury, a jednocześnie jest współczesny. Na dachu znajduje się ciekawie zaprojektowany taras z amfiteatrem, z którego można podziwiać widok ponad dachami Saskiej Kępy. W 2016 roku budynek otrzymał lokalną nagrodę architektoniczną im. Lacherta i Szanajcy.

ul. Brukselska 23

5. Ośrodek Wioślarski YMCA

To mniej znane, wczesne dzieło architektów warszawskich dworców kolejowych: Arseniusza Romanowicza i Piotra Szymaniaka. W latach 1947-48 polski oddział YMCA (Young Men's Christian Association), korzystając z pomocy finansowej uzyskanej od amerykańskiej centrali, a nawet z подарowanych materiałów, wybudował nowoczesny klub wioślarski. Architektura pawilonu również wskazuje na związki z Ameryką - przypomina rozłożyste wille projektu Franka Lloyd Wrighta (tzw. domy preriowe). Mimo przeróbek (ocieplenie i częściowa zmiana kolorystyki elewacji, likwidacja kręconych zewnętrznych schodów) budynek nadal robi wrażenie, zwłaszcza dzięki pięknemu układowi brył z rozległym tarasem i kaskadą schodów prowadzących na loggię na piętrze. W przyziemiu, pod tarasem mieszczą się hangary na łódzie, którym podczas powodzi może grozić zalanie.

Wał Miedzeszyński 397

6. Rytm, Henryk Kuna (1929)

Pierwsza, wykonana z białego marmuru wersja rzeźby zdobiła dziedziniec polskiego pawilonu na Wystawie Sztuk Dekoracyjnych i Wzornictwa w Paryżu w 1925

roku. Uosabiała styl art déco: ostrożnie korzystający z języka sztuki nowoczesnej, spoglądający również w stronę antyku i tradycji narodowej, kultywujący tradycyjne rzemiosło i szlachetne materiały. Nic dziwnego, że rzeźba ta dała nazwę całemu ruchowi artystycznemu - Stowarzyszeniu Artystów Polskich Rytm. Skupiło ono twórców tzw. polskiej sztuki dekoracyjnej - rodzimej odmiany art déco, która przyniosła sukces polskiemu pawilonowi w Paryżu i nadała ton oficjalnej twórczości na długie lata.

Park Skaryszewski im. Ignacego Paderewskiego

7.

Kapliczka, Janusz Alchimowicz (1937)

Stojąca niedaleko sztucznego wodospadu kapliczka została wykonana na wystawę światową Sztuka i Technika w Paryżu w 1937 roku. Stała w alejce prowadzącej do pawilonu polskiego na tle kraty o wzorze nawiązującym do ludowych wycinanek. Wewnątrz umieszczono podhalański, malowany na szkle wizerunek Matki Boskiej. Wykonana z białego betonu kapliczka nawiązywała do panującej wtedy w całej Europie mody na regionalizm. Wieńczący ją żelazny krzyżyk został dodany w późniejszym czasie. Podczas II wojny światowej wnętrze kapliczki służyło ruchowi oporu jako skrzynka kontaktowa.

Park Skaryszewski im. Ignacego Paderewskiego

8.

Tancerka, Stanisław Jackowski (1927)

Rzeźba ma 165 cm wysokości, ale mimo pozorów lekkości waży aż 235 kg. Po raz pierwszy, w wersji gipsowej, pokazano ją na wystawie w Zachęcie w 1920 roku, a brązowy odlew odstąpił siedem lat później, jako pierwszą rzeźbę w parku Skaryszewskim, ówczesny prezydent Warszawy. Artysta Stanisław Jackowski, przedstawiciel secesji, wykonał dla Warszawy jeszcze inne rzeźby, m.in. „Chłopca z aligatorem”, którego

do dziś możemy podziwiać na placu Dąbrowskiego.

Park Skaryszewski im. Ignacego Paderewskiego

9.

Kąpiąca się, Olga Niewska (1929)

Olga Niewska była w okresie międzywojennym wziętą autorką rzeźby portretowej i sportowej. Reprezentowała Polskę na wystawach światowych oraz na olimpijskich konkursach sztuki. Za Kąpiącą się, utrzymaną w modnej konwencji art déco, uzyskała w 1928 roku nagrodę m.st. Warszawy. Rok później rzeźbę ustawiono w parku Skaryszewskim. W 1997 złodzieje usiłovali odpiłować rzeźbę od cokotu, uszkadzając lewą stopę.

Park Skaryszewski im. Ignacego Paderewskiego

**Tekst na podstawie publikacji
Ilustrowany atlas architektury
Saskiej Kępy, wydawca: Centrum
Architektury; autorzy: Grzegorz
Piątek, Jarosław Trybuś; wybór:
Kajetan Korszeń; adaptacja:
Bogna Świątkowska.**

FAJNA WARSZAWA - to 15 map zapraszających do odkrywania Warszawy: alternatywne miejsca sztuki i kultury, przestrzenie parkowe, brzegi rzeki Wisty, architektura, siłownie plenerowe i skateparki.

Realizacja: Fundacja Bęc Zmiana we współpracy z Muzeum Warszawy, Muzeum Woli i Muzeum Pragi, Fundacją Puszcza, Fundacją Centrum Architektury oraz Narodowym Instytutem Architektury i Urbanistyki

Projekt finansowany przez m.st. Warszawa

Online
Map: